

CEEweb for Biodiversity
Széher út 40, 1021
Budapest, Hungary
Phone: +36 1 398 0135
Fax: +36 1 398 0136
ceeweb@ceeweb.org

A természeti tőke lehetséges megjelenítése a gazdasági tervezési folyamatokban

Műhelybeszélgetés döntéshozók részére

2011. július 13., Budapest, Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosának Irodája, díszterem
1051 Budapest, Nádor u. 22.

Beszámoló

A szervezők részéről Hajdu Klára, a CEEweb főtitkára köszöntötte a résztvevőket.

I. Előadások

1. *Czippán Katalin főosztályvezető helyettes, JNOI Stratégiai és Tudományos Főosztály, Társadalomtudományi Osztály*

A műhelybeszélgetés megnyitása

Az előadó röviden felvázolta a JNOI Stratégiai Főosztály céljait, működési irányait és fő futó projektjeit. Hosszútávú cél, hogy az új gondolatok sokszempontú párbeszéd révén idővel társadalmi konszenzussá váljanak.

Fő projektek:

- Fenntartható közösségek (szeptemberben konferencia)
- Fenntarthatósági indikátorok: hosszútávú döntések információs bázisa
- Ökológiai szolgáltatások, pl. Duna ökológiai szolgáltatások konferencia.

2. *Kovács Eszter, SZIE Környezeti Társadalomkutatók (ESSRG)*

Előadás: Az ökoszisztémák és a biodiverzitás gazdaságtana: Fókuszban a természeti értékek közgazdasági értékelése

Miért fontos, hogy a döntéshozók a természet állapotával foglalkozzanak?

1. Folyamatok, összefüggések megértése
2. Mérés javítása
3. Beépítés a döntéshozatali folyamatokba
4. Ösztönző rendszer kialakítása és fejlesztése

→ Együttműködés és párbeszéd: Döntéshozók, tudomány, civilek, állampolgárok bevonása

Nemzetközi irányzatok:

90-es évek: Teljes Gazdasági Érték (TGÉ)

2000-es évek: ökoszisztéma szolgáltatások (Millennium Ecosystem Assessment)

2006-2010: The Economics of Ecosystems and Biodiversity (TEEB)

2010: Natura 2000 területek közgazdasági értékelése

2010: EU Biodiverzitás Stratégia 5. intézkedése

Fogalmak:

Tőke (állomány): technikai, humán, társadalmi, természeti > termékek és szolgáltatások (áramlás) > jól-lét (wellbeing)

def: Természeti tőke: "természetes ökoszisztémák állományként való értelmezése"

Ökoszisztéma szolgáltatások:

1. Ellátó szolgáltatások (provisioning services): pl. élelmiszer, nyersanyag
2. Kulturális szolgáltatások (cultural services): pl. rekreáció
3. Szabályozó szolgáltatások (regulating services): éghajlat szab., árvíz és erózió elleni védelem, beporzás
4. Támogató szolgáltatások (supporting services): pl. talajképződés, tápanyagkörforgás
TEEB-ben nem jelenik meg, hanem "élőhely szolgáltatások"

Értékelés: pénzübeli értékelés csak a jéghegy csúcsa

Kvalitatív értékelés > Kvantitatív értékelés > Pénzübeli értékelés

Mikor lehet hasznos a pénzübeli értékelés?

1. Környezeti hatásvizsgálatok
2. Ökoszisztéma szolgáltatást helyettesítő műszaki infrastruktúra értékelése (pl. víztisztítás, árvízvédelem)
3. Élőhelyrekonstrukciók indoklása
4. NPI-k költségvetésének indoklása
5. Természetvédelmi támogatások tervezése (payment for ecosystem services – PES)

Módszerek:

1. Piaci árak alapján (1+2). típusú ökoszisztéma szolgáltatások)
2. Költség alapú módszerek (3.)
3. Termelékenység változása alapján becslő módszer (1.): Bős-Nagymaros miatt csökkent a talajvízszint, ami csökkentette a mg-i termelékenységet
4. Ingatlan ár módszer (1+2?)
5. Utazási költség módszer (2.)
6. Fizetési hajlandóságot kérdező módszerek (1+2+3+4?): módszertani problémák

Nettó jelenérték (Net Present Value – NPV): különböző időpontok pénzáramainak összevetése diszkontálás segítségével

$$NPV = C_0 + \frac{C_1}{(1+r_1)} + \frac{C_2}{(1+r_2)^2} + \frac{C_3}{(1+r_3)^3} + \dots + \frac{C_t}{(1+r_t)^t}$$

→ társadalmi diszkontrátát hogyan határozzuk meg (r=0?)?

pl. São Miguel-sziget (Portugália) Natura 2000 területének közgazdasági értékelése

Közgazdasági értékelés korlátai:

1. Statisztikai adatok hiánya
2. Sokszor költséges és bonyolult számítás

3. Módszertani problémák (diszkontrata, aggregálhatóság)
4. Nem veszi figyelembe: ökológiai korlátokat, a költségek és hasznok eloszlását, a potenciális konfliktusokat és társadalmi kérdéseket

Nemzetközi példák

Franciaország referencia értékei (2009): pl. rét/legelő: 600€/ha

Egyesült Királyság (2011): Nemzeti Ökoszisztéma Felmérés (National Ecosystem Assessment) – térinformatika alkalmazása az ökoszisztéma szolgáltatások közgazdasági értékelésénél

ENSZ: környezetvédelmi és gazdasági elszámolási rendszer (SEEA)

EU: Beyond GDP projekt (2009: Communication, 2011: Regulation)

Feladatok

1. Nemzetközi folyamatok követése
2. Monitoring biztosítása, alapadatok gyűjtése, térinformatika használata
3. Közgazdasági referenciaértékek megteremtése
4. KSH: elszámolási rendszer fejlesztése
5. Nemzetgazdasági Minisztérium érdekeltségének megteremtése

3. Kertész Miklós, MTA ÖBKI

Előadás: Természeti tőke trend-elemzések Magyarországon

KSH számára végzett kutatás eredményeinek bemutatása. Szerzők: Kertész Miklós, Czucz Bálint, Molnár Zsolt, Bíró Marianna

Természeti Tőke Index (Natural Capital Index, NCI): potenciális és valós ökoszisztéma szolgáltatások közötti arány százalékban kifejezve (100% - eredeti érintetlen természetes állapot). Nagy területekre vonatkozó aggregált mutató. A kutatás során az NCI trend elemzését végezték el. Ökoszisztéma szolgáltatások a földhasználat tükrében: az index segítségével azt is meg lehet állapítani, hogy milyen tájhasználat mellett a legnagyobb a természeti tőke, illetve hogy a múltban mely tájhasználati változások vezettek a legnagyobb természeti tőkevesztéshez. Jelenleg Magyarország átlagos NCI értéke 9,8%. A természetes és természetközeli élőhelyek természetességére vonatkozó adatokat a MÉTA élőhelyfelmérés szolgáltatja. Ez alapján jól kirajzolódnak Magyarország legmagasabb NCI-vel rendelkező tájai (középhegységi erdők + Homokhátság, Hortobágy - alacsony termékenységű talaj). A természeti tőke és életszínvonal között nem volt kimutatható egyértelmű kapcsolat.

A kutatás fókuszja:

1. lokális (Fülöpháza)
2. országos

Erdőtípusok és fátlan élőhelyek (elsősorban gyepek) természeti tőkéjének változása: az összes erdőállomány nőtt, de a természetes erdők aránya csökkent. Az aggregált NCI csökkenésében a gyepterületek csökkenésének volt a legnagyobb szerepe, ezért a megmaradt gyepek védelme nagyon fontos feladat! Erdők esetében a természetközeli erdőgazdálkodás előnyben részesítése fontos.

4. Kuslits Béla, JNO:

Előadás: Gazdaság és ökológiai szolgáltatások

Átfogó előadás: miért fontos ezekről az összefüggésekről beszélni egy gazdasági és társadalmi rendszerben? Mitől fenntartható egy rendszer?

Operatív definíció: fenntartáshoz szükséges (természeti) tőke rendelkezésre áll.

pénzügyi-gazdasági rendszer < társadalmi rendszer < környezeti rendszer (szolgáltatásokat csak korlátozott kapacitással képes nyújtani)

“ökológiai államesőd” – gazdasági növekedéssel az externáliák is nőnek!

Összehasonlítás: biokapacitás – fogyasztás, ökológiai lábnyom, ökológiai államadósság. A természeti tőke, biokapacitás és ökológiai szolgáltatások mozgása a globális kereskedelmi hálózatban, példaországok.

Szükséges a gazdasági folyamatok ökológiai hatásainak számbavétele. Új indikátorokra van szükség, amelyek érzékenyek az ökológiai és társadalmi jelenségekre.

1. OECD better life index
2. brit statisztikai hivatal: jóllét mérés
3. svájci statisztikai hivatal: hivatalos ökológiai lábnyom
4. Bhutan: Gross National Happiness
5. alternatív fejlődés mutatók: Gini, HDI

Az alternative mutatók nem tökéletesek, de egyértelműen javíthatók.

Az előadás online elérhető: http://prezi.com/jOwkgslogp_i/okoszisztema-gazdasag/

II. Panelbeszélgetés

A panelbeszélgetés résztvevői:

- Pomázi István, Nemzetgazdasági Minisztérium, Parlamenti és Gazdaságstratégiai
- Államtitkár kabinetjének szakmai főtanácsadója
- Gergely Erzsébet főosztályvezető-helyettes, Vidékfejlesztési Minisztérium Stratégiai
- Főosztály
- Jávor Benedek, Az Országgyűlés Fenntartható Fejlődés Bizottságának elnöke
- Králl Attila, JNOI Természettudományi Osztály
- Hajdu Klára, CEEweb

Moderátor: Gadó György Pál

Felvezető előadás (Králl Attila)

A **természeti tőke beépítése (gazdasági, politikai)** döntéshozatali folyamatokba, avagy: a “paradigmaváltás” intézményi feltételrendszere – a GLOBE természeti tőke akcióterv vázlata

Azonnali kérdések:

1. (Ökológiai) adósság van, de *pontosan* mennyi?
2. Mitől, kitől fog ez megváltozni?

Paradigmaváltás lépései:

1. Háttérinformáció: TEEB, Millenium Ecosystem Assessment, Nagoya Aichi-célok, EU Biodiverzitás Stratégia, UK National Ecosystem Assessment (példa többi tagországnak)
2. Értékelés: SEEA, nemzeti “vagyonleltár” (Alkotmány), “retrospektív” értékelés (ha-akkor)
3. Politikai/intézményi feltételek: stratégiai-integratív rendszerszintű szemlélet, Természeti Tőke Akcióterv

Beavatkozási pontok:

1. Parlament-jogalkotás: környezeti nevelése (ellenőrzés, közkiadások felügyelete, kezdeményezés stb.)
2. Kormányzat: pénzügyekért felelős minisztérium – környezeti számvitel, Környezeti Tőke

- Számvetések, I I Miniszteriumközi Bizottság, Miniszteri Bizottság I anacsado Csoport
3. Számvevőszék: auditálás, hatékonyság ellenőrzése, term. tőke – elmaradottság

Beszélgetés

GGyP: Körkérdés: kinek milyen szerepe van a témában, vajon miért hívták meg?

GE: A tárca a koordinátora az EU Fenntartható Fejlődés Stratégia elfogadásának és a nemzeti környezetvédelmi program tervezésének.

KA: civil múlt, Natura 2000-es tapasztalat: a fenntartható természetvédelmi megoldások hamar gazdasági és szociális területre vezetnek, amivel muszáj foglalkozni.

PI: több mint 20 évig dolgozott a KVVM és elődjeiben, tavaly óta NGM, ahol gazdaságstratégiával foglalkozik. Nézőpont a túloldalról: mit lehet tenni?

JB: 10 éves civil szervezeti múlt, nagy ambíciók - parlamentben látja a dolgok realitását.

HK: civil szervezeteknek katalizátor szerepe van a jó irányban, ugyanakkor fék szerep is: a közgazdasági értékelésnek korlátai is vannak, rossz irányba is vezethet, ezt figyelni kell.

GGyP: Mennyire látják megvalósíthatónak az EU Biodiverzitás Stratégiában foglalt célokat? Mik a legfontosabb feladatok?

GE: a feladat teljesítése nem reménytelen, vannak már hasonló biztató eredmények, pl. nemzeti ökológiai hálózat, N2K kijelölés. Az élőhelyek és fajok leltára megvan, ami viszont hiányzik, az a hozzáadott értékük a gazdasági és társadalmi folyamatokhoz, az általuk szolgáltatott ökoszisztéma szolgáltatások leltára. Ilyen szempontból újra kell tekinteni az anyagot. Sok esetben alapvető módszertani kutatások hiányoznak, különösen igaz ez a szabályozó szolgáltatásokra, pl. adott területen adott élőhely szerepe hő- és vízháztartás szabályozásában. Ezen felül maguk az ökológiai rendszerek is dinamikusan változnak, sok kihívással néznek szembe: különböző fajok pl. másképp reagálnak a klímaváltozásra. Nem tudjuk, hogy az ökoszisztémáknál a szerkezet, arány, minőség hármasa mennyire fog tudni adaptálódni.

Egy sor ökoszisztéma szolgáltatásról még nem is tudunk, tehát: a pénzügyi értékelésen túl kardinális értékek kellene, amiket magában lévőnek kell venni és tisztelni.

Figyelembe kell venni adott területen a természetes élőhelyek arányát: ahol kicsi, ott a kevésnek relatíve nagyobb az értéke.

JB: hazai ökoszisztémákról sokat tudunk, a probléma az, hogy ennek semmiféle hatása nincs a döntéshozatalra. Magyarország területének 21%-a Natura 2000, benne van a legtöbb jó terület, de eközben nem érvényesül a célja: végrehajtási rendelet nincs, támogatások hiányoznak, forrás hiányzik, és még ökológiailag is hatástalan, mert kompenzáció hiányában a hatóság nem mer tényleges korlátozásokat érvényesíteni. Tehát a legfontosabb teendő, hogy a rendelkezésre álló információ jelenjen meg a döntéshozatalban! Jelenleg a parlamentben nagyon kicsi a fogadókészség e téren, pl. nemrégiben néhány módosító javaslatot bemutattak a számvevőszéki törvényhez, eredménytelenül.

PI: Nagyon fontos, hogy a természeti tőkét mérni tudjuk, pontos számok álljanak rendelkezésre. Vanak jó nemzetközi kezdeményezések: ENSZ, Világbank (Wealth accounting).

Magyar alaptörvény: nemzeti vagyon megőrzése benne van, sarkalatos törvényben fogják rendezni. Probléma, hogy hogyan fogják kiszámolni és mit vesznek be a nemzeti vagyon körébe? KSH honlapján utána lehet nézni, hogy a nemzeti vagyonszámlások hol tartanak – az EU követelmény sok szakmai, módszertani kihívással jár. Szellemi kapacitás megvan, de több forrás kellene.

GE: természeti tőke tágabb értelmezése is szükséges: biodiverzitás, ökoszolgáltatások elszámolása nehezen kezelhető, ugyanakkor sok más területen is vannak hiányosságok a leltár tekintetében: nyersanyagok leltára, talajmonitoring, területhasználat, térségi vízgazdálkodási statisztikák stb.

GGyP: Hogy tudna ténylegesen működni az értékelés?

PI: Az a gond, hogy már az EU-ban is koherenciázavarok vannak. Integráció a cél, ugyanakkor makrogazdasági célokban a mozgástér szinte nulla – így tehát marad belőle egy Biodiverzitás Stratégia kommunikáció. Pl. az EU 2020 stratégia céljainak megfogalmazása körüli viták: javasoltak erőforrásokkal és biodiverzitással kapcsolatos célokat, de nem sikerült átvinni. Csak a megújuló energiaforrások és a klímaváltozás került bele. Ökológiai deficit kérdése egyáltalán nincs a politikai diskurzus homlokterében.

JB: arra, hogy a döntéshozatalban érvényesíteni lehessen, több modell van.

1. Pénzbeli kifejezés. Előnye: nem kell átprogramozni a jelenlegi működést, ami pénz alapú, hanem elég az új elemet bevinni a költség-haszon elemzésekbe. Ugyanakkor ennek megvannak a korlátai. Pl. mi a *Vinca minor* értéke? Erdei gyomnövényként gyakorlatilag nulla, ugyanakkor abból szabadalmaztatták a Cavintont. Bevegyük az értékébe az ebből befolyt hasznot? Mi a helyzet azokkal a növényekkel, amelyeknek még nem ismerjük az ilyen hasznát?
2. Kellenek konkrét, kemény jogi tilalmak. Természetvédelemnek ez az alapvető feladata: kimondja, hogy eddig és ne tovább. Audi beruházás esetében pl. hiba történt: itt nem pénzbeli értékelés kellett volna („van az a pénz”).
3. Érdekképviseltek szerepe fontos a döntéshozatalban: jövő nemzedékek, más élőlények stb.

Ezek együtteséből kellene olyan intézményrendszer, ami a fenntarthatóságot segíti. Az eszközök skálája nagy, a közgazdasági értékelés csak egy közülük, nem szabad abszolutizálni.

HK: néhány fontos kérdés:

- A kormányzat hogyan tervezi Magyarország fejlesztési terveiben megjeleníteni az ökoszolgáltatásokat és a zöld infrastruktúra koncepciót?
- Milyen szempontrendszereket kívánnak kidolgozni a programok, tervek elbírálásához?
- SKV-kal kapcsolatban lehet-e számítani változásokra?
- 2014 új periódus: Közös Agrárpolitika, Kohéziós politika reformja. Mi esély van arra, hogy az ökoszolgáltatások benne legyenek?

GE: A KAP 1. pillére 30%-át lehetne átcsoportosítani agrárkörnyezetvédelmi kifizetésekre, ám a közvetlen kifizetés nem elég.

Kohéziós alap: közlekedés nagyobb prioritást kap, emiatt közlekedési beruházások várhatók. Amikor megvannak az EU-s pénzleosztások, akkor jön a Mo-i követelményrendszerek megalkotása.

Eddig azonban a követelményrendszerekbe csak jelképesen kerültek bele fenntarthatósági szempontok. Új biodiverzitás stratégia által előírt élőhely-rehabilitációs cél biztató, de kell rá pénz!

SKV, KHV felülvizsgálata: ha ez felmerül, többnyire sajnos puhítják – legalább azt meg kellene őrizni, ami van.

Kérdések, javaslatok a közönség részéről:

Faragó Tibor: konkrét példák kellenek, amelyeken keresztül jobban megértethető az ökológiai szolgáltatások szerepe, ezeket gyűjteni és terjeszteni kell. Pl. 100 éve már létezett madárvédelem mezőgazdasági területeken, a madarak haszna miatt (ami egy ökoszolgáltatás).

A meglévő intézményi rendszer eddigi elemei (módszertan, adatok) felhasználása szükséges, még ha nem is ezzel a céllal készültek. A meglévő nyilvántartási rendszer gyenge, de vannak elemei, amik használhatóak – pl. talajnyilvántartás – és ezeket erősíteni kell.

Radnai Anna, JNO: KHV, SKV nem old meg mindent: ez egy erős eszköz, hatósági eljárás, de gyakran illúzió. Audi példája: maga az engedélyezés szigorodott, + Natura 2000 terület esetében eleve szigorú, mégis megvalósult a beruházás. Pusztán a KHV erősítésével nem biztos, hogy

elérjük a célt.

Normatív megjelenítés: a környezeti elemek használata, állapota, változása a KHV szabályozás tartalmi elemei között legyen. Kellenek minőségi korlátok, pl. településrendezésbe beépült a zöldfelületek, bioaktivitás védelme, ez fontos. közgazdasági gondolkodásba beépíthetőség korlátja, hogy más logika szerint működik.

GE: SHV, KHV mellett megvalósíthatósági tanulmányok kellenének, mert a hatásvizsgálat egy már eldöntött beruházás negatív hatásait csökkenti csak.

Krómer István, JNO: érdemes megnézni, hogy mi zajlik a döntéshozatal bugyraiban. Hogyan akadályozzák meg, h a rendelkezésre álló információk ellenére az asztalukra kerüljenek ezek a témák? Milyen kényszerek hatnak a döntéshozatalra? Miért van az, hogy ha valaki eltérő stratégiai javaslattal áll elő, az öngyilkosság? Politikusok képzése fontos lenne.

GGy: hogy látják a realitását annak, h a közgazdasági értékelés valóban bekerüljön a döntéshozatalba?

GE: A közgazdasági értékelés egy jó segédeszköz: megmutatja, hogy a nem cselekvés mennyivel többbe kerül, mint ha megtennék amit kell. Segít átlátni, hogy milyen nemz vagyonnal gazdálkodunk, és hogy ennek fenntartásához mennyi pénz kell. ÖBKI megközelítés jó: megmutatja, h ökológiai lejtőn megyünk lefelé. Ugyanakkor ugyanez igaz a gazdasági és egyéb folyamatokra is.

KA: addig, amíg meg nem változik a rendszer, emberek szemlélete stb., ez egy eszköz. információ értéke fontos: ha nem létezik, akkor biztos nem lesz társadalmi szinten kívánatos hatás.

EU fejlesztési támogatások mutatója jelenleg az abszorpciók képesség: milyen gyorsan tudjuk elkölteni. Ezen kellene változtatni. AKG mid-term értékelése kimutatta, hogy a kifizetéseknek nulla hatása van ökológiai szempontból.

Tehát: jó indikátorok kellenek!

PI: Globe gondolatmenete jó: módszertani nehézségekre nem szabad túl sokat hivatkozni, pozitív üzeneteket kell megfogalmazni. Természeti erőforrások egységes kezeléséért felelős minisztérium kellene. Szükség van korai riasztó mechanizmusokra (pl. tőzsdén jól működik). Jelenleg a makrogazdaság hatalmas politikai prioritást élvez, ld. Széll Kálmán terv.

Ugyanakkorfolyik az NFFT tervezési munka során a tőke alapú megközelítést konszenzusosan elfogadták. NFFT szerepe fontos.

Kormány stratégiai tervezése: KIM felelős érte, korm 2. félévi munkatervében szerepel a kormányzati stratégiák összehangolása. Bezárulási effektus: ha most nem építjük be, akkor hosszú évekre bezárjuk magunkat a kedvezőtlen struktúrába.

JB: sajnós a stratégiai tervezés Mo-on átjárhatatlan a gyakorlati megvalósítással. Van NÉS, Biodiverzitás Stratégia, NKP stb, de nincs gyakorlati hasznuk. Ezért nagyon fontos a végrehajtás, ellenőrzés megerősítése! Nyomonkövethető, ellenőrizhető, számonkérhető legyen. Mo-on sajnós nem igazán van hosszútávú előre gondolkodás.

Közgazdasági értékelés: jó eszköz, mert segítségével jobban kommunikálható a parlamentben az ökoszolgáltatások fontossága.

Mielőtt elkészül az új költségvetés, világosan látnunk kell a prioritásokat. Ellenkező esetben nem lesz koherens, mint pl. ahogyan a nemrég elfogadott Duna Stratégia sem: önmagának mond ellent, mert benne van a fenntartható fejlődés, biodiverzitás védelme, ugyanakkor a hajózás fejlesztése is.

Káros támogatások leépítése nagyon fontos (támogatások 40%-a ilyen).

Szigorú szabályozás is kell.

SKV, KHV: jelenlegi kormányzati hozzáállás mellett inkább ne nyúljunk hozzá. Ugyanakkor időszerű lenne megszüntetni, h a beruházó megrendelésére kelljen csinálni, az ő pénzéből – mert így senki nem fogja kimondani, h a beruházás káros.

HK: kérdés mindenkihez: következő 5 évben mit lenne szükséges elérni a saját kormányzati szerepében, ehhez milyen partnerségre lenne szükség?

GE:

- nemzeti referencia hálózat létrehozása
- legyen Mo-on term erőforrás alapvetései stratégia
- fentiekhez az adatokat összerakni - hol állunk most
- ehhez társuljon a közgazdasági oldal
társadalmi ismeretek növelése, mert erre a témára még nem érzékenyek az emberek –
dobjuk be a köztudatba

KA: ennek a típusú szakmaiságnak, rendszerszemléletnek (inikátorok, fenntartható közösségek stb) – elméletből gyakorlatba való átváltása lenne eredmény.

PI:

- döntéshozók az ökológiai egyensúlytalanságokat legalább ugyanolyan fontosnak tartják, mint a makrogazdasági egyensúlytalanságokat
- magyar gazdaságpolitika lehetséges zöldítése
- zöld növekedés stratégia OECD: növekedés orientált, de benne vannak az ökoszolgáltatások is. Azt mondják, h lehet növekedni zöld módon. Ez vita tárgya.

JB:

- a magyar biodiverzitás stratégia az NKP mellékleteként eléggé összecsapott valami lett – ehelyett kellene egy jó, az ebben foglalt célok megvalósításához jogalkotási mechanizmusokkal valamint megfelelő intézményi és pénzügyi rendszerrel
- megfelelő NP és hatósági intézményrendszer (jelenleg összeomlás határán)
- ökológiai lábnyom számítás települési szinten: egyelőre meglegyen az infó, h mi a döntéseik következménye ökol szempontól
- zöld energetikai és adóreform
- állami zöld közbeszerzési rendszer

Hozzászólás: Jánossy András

Nem csak közgazdasági számokkal lehet befolyásolni a poltikát, hanem a társadalmi tudat változtatásával is! GDP nem annyira régóta van, és sok része a nemzeti vagyonnak eleve nem beértékelhető. Ökoszisztéma szolgáltatások a nem-megújulókat nem veszi figyelembe!

Czippán Katalin JNO: szemléletformálás fontos, ehhez szemléletes eszközökre van szükség. Mialatt vitatkozunk az ökológiai mérőszámokról, addig az ugyanilyen vitatható gazdasági mutatók jobbról előznek. Legelső, hogy fogadjuk el, hogy ez fontos!

HK: zárszó

Számítunk a partnerségre a továbbiakban is!

A rendezvény támogatója a Vidékfejlesztési Minisztérium

A CEEweb a Biológiai Sokféleségért egyesület **természetvédő civil szervezetek** közép-kelet-európai hálózata. Küldetésünk a biológiai sokféleség **megőrzése a fenntartható fejlődés elősegítésén keresztül.**